

Platform
Natuurinclusieve
landbouw Gelderland

KPI's voor streekeigen Landschap in Gelderland

Stichting Landschapsbeheer Gelderland

Platform
Natuurinclusieve
landbouw Gelderland

Kritische Prestatie Indicatoren voor streekeigen landschap in Gelderland

Kpi's

- Met KPI's kun je prestaties inzichtelijk maken.
- een 'besturingssysteem', waarmee duidelijk wordt aan welke knoppen gedraaid kan worden om prestaties te verbeteren.
- Laat zien wat het effect van het bedienen van de knoppen betekend voor de verandering van de prestatie.
- Gebruiker kan zelf kiezen om voortgang te boeken op de prestatie.

De prestatie waar het bij de KPI streekeigen landschap Gelderland om gaat, is de mate waarin er sprake is van een **complete, vitale en goed onderhouden streekeigen landschapskwaliteit**.

Kritische Prestatie Indicatoren streekeigen landschap in Gelderland

Achtergrond

- ‘Landschap’ tot nu toe uitsluitend kwantitatief meegenomen in KPI systemen voor duurzaamheid en biodiversiteit.
 - Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij: oppervlakte/percentage agrarisch natuurbeheer (i.v.m. data beschikbaarheid) → (beperkte) agrarische productiefunctie
 - Geen aandacht voor:
 - Variatie in streekeigen landschappen (cultuurhistorische landschappen)
 - Mate van aanwezigheid van kenmerkende landschapselementen
 - Verhouding tussen kenmerkende en algemene landschapselementen
 - Mate van gaafheid en vitaliteit van de landschapselementen
 - De samenhang (verbondenheid) van de landschapselementen
 - Kwaliteit van het beheer van de aanwezige landschapselementen

Differentieert naar alle in Gelderland voorkomende cultuurhistorische landschapstypen en neemt naast de **omvang** van landschapselementen ook de **kwaliteit** en de **samenhang** mee

Aanpak

- Cultuurhistorische landschapsindeling, sluit aan bij provinciale Streekgidsen en handelingsperspectief agrariërs.
- Classificatie van landschapselementen per landschapstype in Gelderland
 - *Kenmerkend, Algemene (bijdragend)*
 - *Lijnvormig, Puntvormig, Vlakvormig*
- Expertise van Staring Advies, VNC, Collectieven, RCE, LandschappenNL, Landschapsnetwerk Brummen, SLG, etc.
- Zwaluwstaarten met aanpak Basiskwaliteit Natuur van Vogelbescherming Nederland.

Aanpak

De biodiversiteit van een landschap wordt mede bepaald door het totaal aan landschapselementen, we onderscheiden:

Kenmerkend landschapselement. *Landschapselementen die aan een landschap haar identiteit verlenen. Deze elementen zijn gevormd in een samenspel van gesteldheid (abiotiek en geomorfologie) en cultuurhistorie (inrichting, gebruik en beheer), zoals steilranden van essen, houtwallen, elzensingels en historische erven.*

Algemeen (bijdragend) landschapselement. *Landschapselementen die in vele landschappen voorkomen en dus niet specifiek voor een bepaald landschapstype zijn. Deze landschapselementen zijn vooral een gevolg van agrarisch gebruik en de ontsluiting en ontwatering van het landschap zoals sloten, wegbermen en kruidenranden.*

Kwaliteit en samenhang

Cultuurhistorische landschapsindeling, sluit aan bij provinciale Streekgidsen en handelingsperspectief agrariërs. Classificatie van landschapselementen per landschapstype in Gelderland

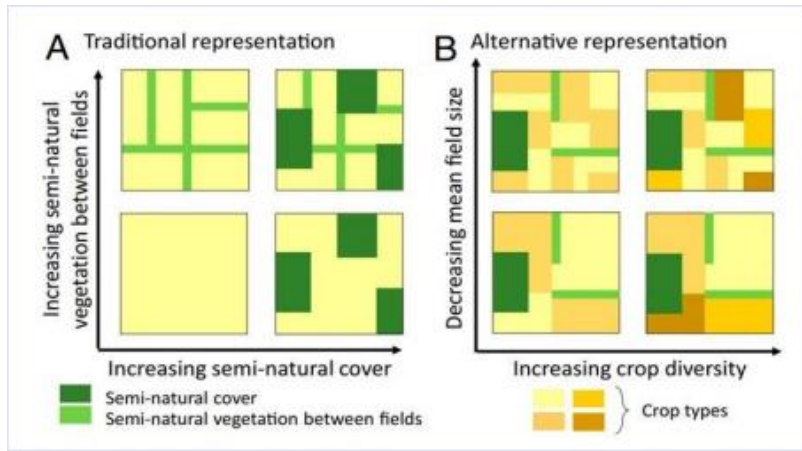
- *Kenmerkend, Algemene*
 - *Lijnvormig, Puntvormig, Vlakvormig*
-
- Kwantitatieve data van oppervlaktes van landschapselementen.
 - Kwaliteit en samenhang van landschapselementen per landschapstype.
 - Op locatie beoordeeld door een landschapsexpert/ adviseur.
 - Beoordeling aan de hand van indicatoren voor erf en percelen.
 - In gesprek over concrete maatregelen over landschapskwaliteit bij inrichting en beheer van landschapselementen en biodiversiteit herstel .

Streefwaarde voor herstel biodiversiteit

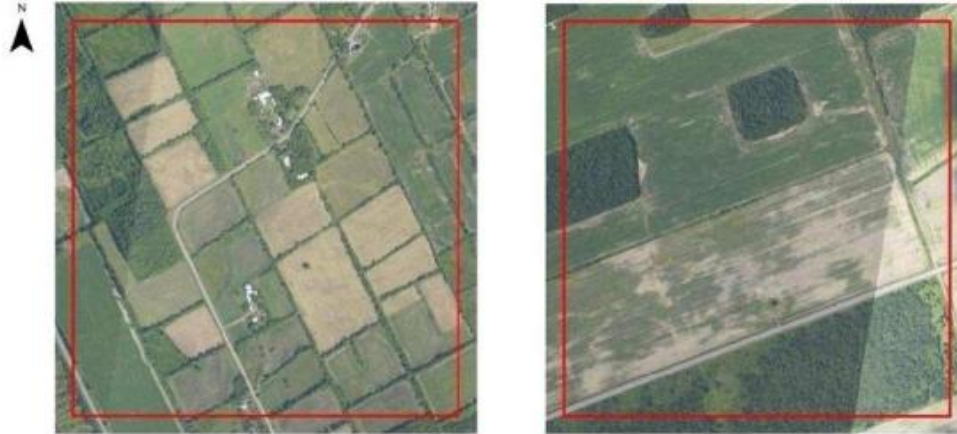
- Een percentage van 10-15% groenblauwe dooradering per bedrijf.
- Algemene landschapselementen versterken kenmerkende landschapselementen en vormen geleidelijke overgangen in de optimale situatie voor herstel biodiversiteit.
- Op basis van praktijkervaring komen we tot de volgende streefverhouding:
2 Kenmerkende landschapselementen / 1 Algemene landschapselementen
- Dat leidt tot een percentage van 10% kenmerkende landschapselementen en 5% algemene landschapselementen op het bedrijf.
- Uiteraard moet er ook worden voldaan aan andere streefwaarden op het gebied van duurzaamheid en biodiversiteit (landelijke KPI-systemen).

Voor het goed functioneren van een soort moeten leefgebieden in voldoende mate en kwaliteit aanwezig zijn

- Percentage Groenblauwe Dooradering (GBDA) van 10-15 % per km².
- Variatie in landschapselementen en fijnmazigheid.
- Perceelsomvang van max 2-3 ha en diversiteit in agrarische gewassen.

Fijnmazigheid is gunstig voor biodiversiteit

Het aandeel natuurlijke elementen is in beide figuren gelijk. Links, fijnmazige dooradering met landschapselementen. Rechts, grote agrarische percelen met een paar grotere bosjes. Van belang voor biodiversiteit: Voedsel, Veiligheid, Voortplanting.

Een fijnmazige verweving in het landschap, waarbij de akkers zoveel mogelijk grenzen aan (kenmerkende) landschapselementen, is voor de biodiversiteit in agrarisch gebied gunstiger dan grote percelen en een paar blokken natuur.

Ecologische achtergrondverklaring van benodigde GBDA

- Soorten in agrarische landschappen hebben meerdere typen leefgebied nodig in hun levenscyclus.
- GBDA verzorgt stabiele structuren, belangrijk voor b.v. nestelen en beschutting.
- Percelen zijn belangrijke bronnen van voedsel (mits ecologisch beheerd).
- Diversiteit aan teelten draagt alleen bij aan meer biodiversiteit als er ook voldoende landschapskwaliteit aanwezig is.

Landschapsdienst	Percentage GBDA in het landschap per km ²	Rangschikking
Natuurlijke plaagonderdrukking	10-15 % GBDA per km ²	• Fijnmazige dooradering • GBDA direct grenzend aan perceel • Percelen niet te groot
Bestuiving	Minimaal 10% GBDA per km ²	• Fijnmazige dooradering • GBDA direct grenzend aan het perceel • Gevarieerd kleinschalig landschap • Variatie in teelten
Biodiversiteit landelijk gebied herstellen	Minimaal 11 % GBDA per km ²	• Fijnmazige dooradering • GBDA direct grenzen aan perceel • Percelen niet groter dan 2,3 ha • Variatie in teelten

Bron: Groenblauwe dooradering voor natuurinclusieve landbouw en een biodivers platteland. Een literatuurstudie naar de randvoorwaarden voor het functioneren van landschapsdiensten door C. Vos & P. Opdam, Landschapsnetwerk Brummen 2022

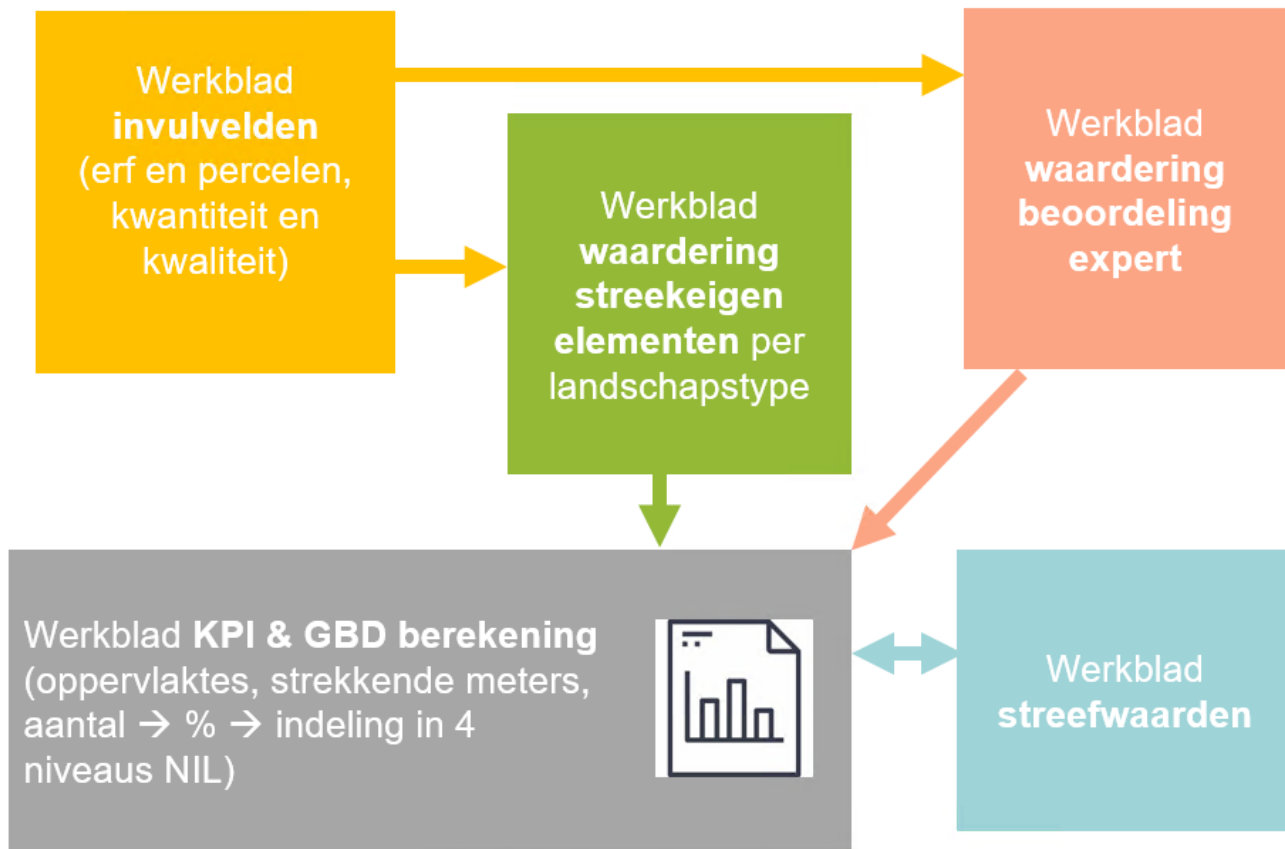
De KPI Streekeigen Landschap Gelderland

- Reikt tal van maatregelen waarmee een agrariër kan werken aan een streekeigener landschap
 - Aansluiten bij karakteristieke (erf) beplanting.
 - Creëren van verbindingen en het creëren van variatie.
 - Het creëren van extra schuil- en nestvoorzieningen voor dieren (nestkasten, broeihopen, takkenrillen, etc.).
 - Niet alles tegelijk maaien, niet alles op dezelfde manier beheren en niet te netjes werken.

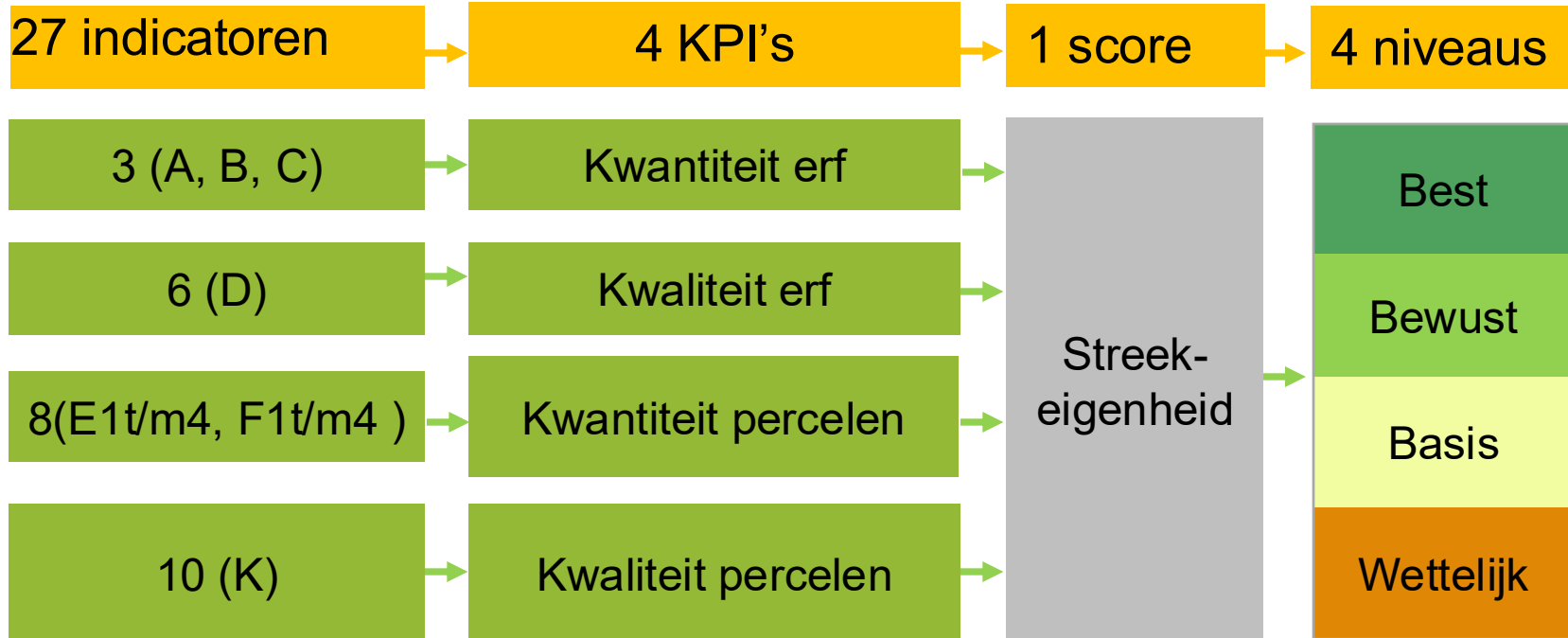
Op kleine schaal bijgedragen aan biodiversiteit herstel en versterken van het streekeigen landschap.

Aan elke agrariër verschaft de KPI Streekeigen Landschap Gelderland concreet handelingsperspectief voor erf en percelen.

Opzet instrument berekenen KPI's streekeigen landschap

KPI Streek eigen Landschap Gelderland

Groenblauwe dooradering (GBDA)

- Om het percentage groenblauwe dooradering op het bedrijf te bepalen, wordt het totaal oppervlak van de **kenmerkende** en **bijdragende** landschapselementen gedeeld door het **totaal oppervlak** van de percelen. Het erf wordt buiten beschouwing gelaten in deze berekening, ook al dragen ecologisch beheerder erven bij aan de groenblauwe dooradering. Dit vraagt om nadere uitwerking.

Groenblauwe dooradering			
	Percentage Groenblauwe dooradering tov volledig perceel	Streefdoel	
Aandeel groenblauwe dooradering bedrijf	0%	15%	
Kenmerkende landschapselementen	0%	10%	
Bijdragende landschapselementen	0%	5%	

Berekening streekeigen landschapselementen	Scores berekend	Eenheid	Percentage tov volledig perceel
E1. Kenmerkend landschapselementen (vlakvormig)	0,0	Aantal vierkante meter	0%
E2. Kenmerkend landschapselementen (lijnvormig)	0,0	Aantal vierkante meter	0%
Score kenmerkende landschapselementen (gemiddeld)			0%
F1. Bijdragende landschapselementen (vlakvormig)	0,0	Aantal vierkante meter	0%
F2. Bijdragende landschapselementen (lijnvormig)	0,0	Aantal vierkante meter	0%
Score bijdragende landschapselementen (gemiddeld)			0%

Conclusies en aanbeveling

- Op basis van 27 indicatoren worden vier KPI's, en één overall score voor streekeigenheid berekend per landschapstype. De methode differentieert niet alleen naar alle in Gelderland voorkomende cultuurhistorische landschapstypen, maar neemt naast de omvang van landschapselementen ook de kwaliteit en de samenhang van de landschapselementen mee
- De KPI Streekeigen Landschap Gelderland reikt tal van maatregelen aan waarmee een agrariër kan werken aan een streekeigener landschap
- Zo kan er op bedrijfsniveau al veel worden bijdragen aan het vergroten van de biodiversiteit en het versterken van het streekeigen landschap. Aan elke agrariër verschaft deze KPI Streekeigen Landschap Gelderland concreet handelingsperspectief voor erf en percelen.
- Voor het goed functioneren van een soort moeten leefgebieden in voldoende mate en kwaliteit aanwezig zijn. Naast kwantitatieve data van oppervlaktes van landschapselementen wordt ook de kwaliteit en samenhang van deze elementen per landschapstype op locatie beoordeeld door een landschapsexpert/adviseur. Dit vraagt de nodige tijd in verhouding tot andere KPI's, waarvoor de benodigde data wel beschikbaar is. Deze tijdsinvestering is het waard om de landschappelijke kwaliteit in beeld te brengen en het gesprek op het agrarisch bedrijf aan te gaan. Dan zullen er stappen in de goede richting volgen, klein dan wel groot. Hier geldt dus vooral: Pas toe en leg uit!
- Landschapsindicatoren geven agrariërs veel nieuwe informatie en inzichten.

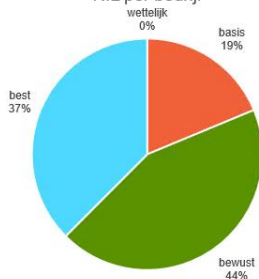

Platform
Natuurinclusieve
landbouw Gelderland

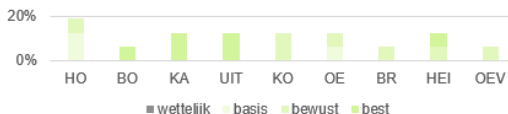
Resultaten KPI Streekeigen Landschap GLD

16 Bedrijven in Gelderland verspreid over 6 landschapstype

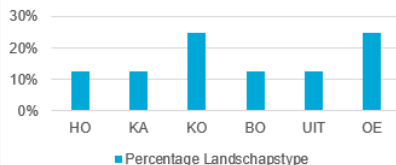
Indeling niveaus streekeigenheid aansluitend bij niveaus NIL per bedrijf

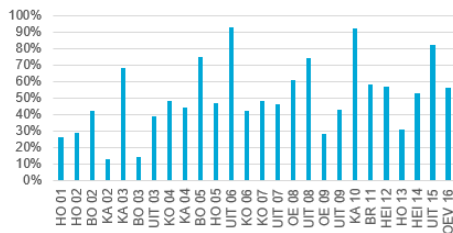
Indeling niveaus streekeigenheid aansluitend bij niveaus natuurinclusieve landbouw

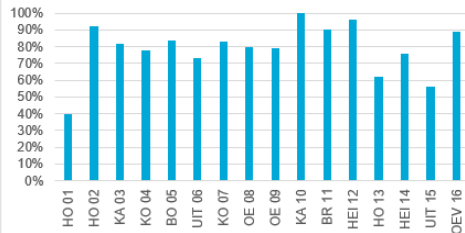
Spreiding bedrijven per landschapstype

Score landschap gemiddeld

Score erf gemiddeld

Indeling niveaus streekeigenheid aansluitend bij niveaus natuurinclusieve landbouw

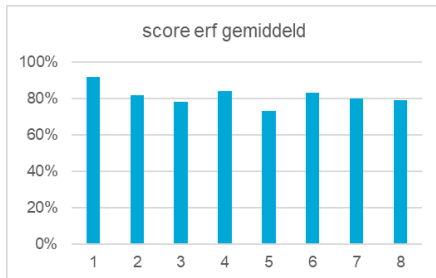
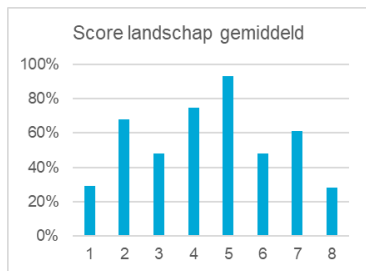
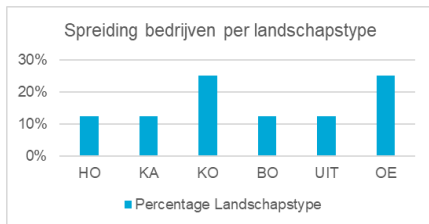
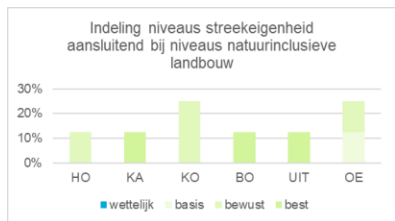
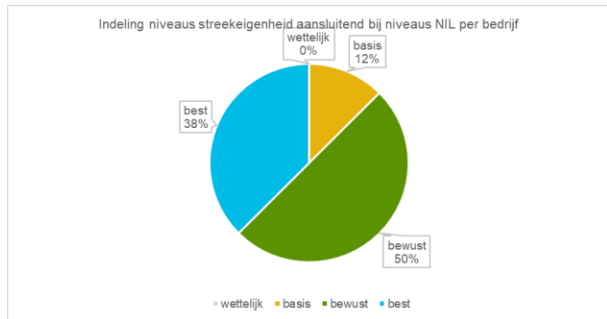
	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
	wettelijk	basis	bewust	best
% t.o.v. streefwaarde	0%	25%	50%	75%

Platform
Natuurinclusieve
landbouw Gelderland

Resultaten KPI Streekeigen Landschap GLD

8 Bedrijven in het Rivierenland verspreid over 6 landschapstype

Indeling niveaus streekeigenheid aansluitend bij niveaus natuurinclusieve landbouw				
	Niveau 1 wettelijk	Niveau 2 basis	Niveau 3 bewust	Niveau 4 best
% t.o.v. streefwaarde	0%	25%	50%	75%

**Platform
Natuurinclusieve
landbouw Gelderland**

Ervaringen uit het veld

- Agrariërs blijken de gevraagde informatie beperkt reeds beschikbaar te hebben, het vraagt daardoor de nodige tijd om deze te genereren.
- Agrariërs vragen zich af waar de beschikbaar gestelde data terecht komt en waarvoor deze gebruikt gaat worden.
- Agrariërs ervaren de toepassing van de KPI Streekeigen Landschap Gelderland en de gesprekken op het bedrijf als interessant en op handelingsperspectief gericht.
- Agrariërs hebben behoefte aan achtergronden van ecologisch beheer, zodat ze meer gemotiveerd worden om ecologisch beheer toe te passen.
- Agrariërs tonen bereidheid voor landschapsherstel/ onderhoud en geven aan daar realistische vergoedingen en lange termijn zekerheid voor nodig te hebben.
- Agrariërs hebben inzicht gekregen in wat het landschap aan samenhang vraagt en dat deze samenhang zorgt voor groenblauwe dooradering.
- Agrariërs geven aan niet zo bekend te zijn met allerlei landschapstermen. Een goede uitleg van landschapstermen is dus van belang, ook om verwarring te voorkomen.
- Het invoeren van de KPI's streekeigen landschap vraagt tijd en inzet van de boer, maar levert veel kennis en inzicht op over het eigen bedrijf.

Met de KPI pilot met melkveehouders in drie regio's kijken we terug op de volgende resultaten:

- De ontwikkeling van een bruikbare en werkbare methodiek om KPI's te scoren en overzichtelijk te presenteren;
- Streekeigen landschap KPI's zijn waardevol maar vragen de nodige tijd in verhouding tot andere KPI's, waarvoor de benodigde data wel beschikbaar is. Deze tijdsinvestering is het waard om de landschappelijke kwaliteit in beeld te brengen en het gesprek op het agrarisch bedrijf aan te gaan. Dan zullen er stappen in de goede richting volgen, klein dan wel groot. Hier geldt dus vooral: Pas toe en leg uit!
- De niveaus (bewust, beter, best) hebben voor de agrariër geen toegevoegde waarde;
- Agrariërs hebben er behoefte aan om op basis van het resultaat het gesprek te voeren hoe ze kunnen verbeteren;

